

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д. изк. Свилен Стефанов за хабилитационния труд на кандидата за академичната длъжност „доцент“ ст. преп. д-р Росен Тошев.

Конкурсът е обявен от НХА за нуждите на катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“. На него се е явил единствено кандидатът ст. преп. д-р Росен Тошев. Кандидатурата му е обсъдена и одобрена на заседание на катедрен съвет на катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ на НХА. Всички документи на кандидата са в изряден вид. Наукометричната таблица на кандидата показва данни, напълно отговарящи на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Ст. преп. д-р Росен Тошев притежава респектираща професионална биография. Както по отношение на дисциплината „Живопис“, която преподава в катедрата, така и по отношение на работата му в областта на съвременната фотография, която преподава в Магистърска програма „Фотография“ на НХА. Това е важно да бъде допълнено, защото, както е видно творчеството на този автор се развива в релациите между живописиста и фотографията.

Помня много добре и неговата дисертация, посветена на изявените имена в българския фотореализъм (с всичките му особености). Голям е списъкът със самостоятелните му изложби,

участията в групови такива, а още по-респектираща е справката му с реализираните от него международни изложби и участия. Не е за подценяване и дейността му като организатор и куратор на изложби, включително и академични такива, някои от които с голямо значение да образа на съвременното българско изкуство извън страната. Носител е на редица награди от конкурси и биеналета в страната и чужбина. Всичко това може да бъде видяно в изключително подробната му професионална автобиография, изготвена за целите на настоящия конкурс.

За формиране на категорични оценъчни съждения по спецификите на настоящия конкурс не е маловажно обстоятелството, че този кандидат за академичната длъжност „доцент“ притежава дългогодишен стаж на преподавател в НХА – първо като хоноруван (от 2000 г.), а после и като редовен преподавател (от 2003 г.). В този смисъл неговата хабилитация може да бъде възприета и като достатъчно закъсняла.

Но водещото ми категорично позитивно отношение към неговата работа е свързана преди всичко със спецификите на неговото творчество. Ст. преп. д-р Росен Тошев е едно от най-стойностните имена на художници на софийската художествена сцена, най-често свързвани с поколението живописци, появили се в началото на 90-те години. Още от тогава той се обозначава с една особена прецизност и дори педантичност на изобразителния си език, която трудно може да бъде сбъркана. Подчертаното му отношение към детайла и тази особена прецизност, характерна по принцип за фотореалистичните и хиперреалистичните практики, води не просто до механични

повторения на използвания фотографски материал, но и към един особен спиритуализъм, който обратно на фактологията на конкретната визия, води до едва ли не сюрреалистични вчувствания. Неговото цялостно творчество достатъчно добре говори, че кандидатът напълно закономерно е взел решение да се яви на конкурс, разположен в сложната и нееднозначна проблематика на съвременната живопис.

Видно е, че хабилитационния труд на ст. преп. д-р Росен Тошев съдържа едновременно две важни измерения. Тази особена концептуална бинарност е семантично определяща и ключова за неговото представяне. Не е случайно заглавието: „Живописни интерпретации и намеси във фотографската образност“. То казва много на запознатите с историцията на „острофокусната живопис“, както често наричат фотореализма.

Кандидатът пише кратко, точно (но и леко скромно) в началото на хабилитационния си труд: „В хабилитационния труд се разглеждат произведения създадени най-вече във времето между 2000–2022 г. Живописиста ми от този период се характеризира с ясна насоченост към визуалната конкретика на фотореализма. Интересите ми в областта на фотографията, наред с интерпретацията на фотографската образност и директната живописна намеса в самата нея, са основна част от пластическия език, който използвам при реализацията на редица свои проекти. Представените в труда живописни цикли и отделни платна до голяма степен се явяват знакови за досегашното ми творчество и носят философските характеристики на разбиранията ми за картината и за пътя към нейното създаване. Тези мои разбираня намират своя израз в серии като „Големи пощенски картички“ и „Campbel’s soup“, както и в

творбите „WTF is Brillo?“, „Yes!“, „Wow!“ и други. Същевременно с това те бележат развитието ми като художник, фотограф и визуален артист“.

Необходимо е обаче категорично да се изясни, че тук фотографията може да бъде видимо регистрирана като основа на всяко едно изобразително (в случая живописно) произведение на изкуството, да прозира не само като изобразителна основа, но преди всичко като концептуален проект на образа, като базисна рационално постигната структура, подчертана от условността на тънкия живописен филм.

Това категорично показва, че мисленето за фотографията като за „помощно средство“ на живописца във фотореализма би било напълно погрешно съждение. Фотографията, както и живописца, сами по себе си могат да конструират самостоятелни семантични редове, но тяхната среща създава произведение, притежаващо своя самодостатъчност, която исторически (през 60-те и 70-те години на ХХ в.) е базирана върху постулатите на концептуалното изкуство. Фотореализмът, често бъркан с реализъм, независимо че като краен резултат е живопис, е плод на концептуализма в неговите фотографски версии от по-горе посочените десетилетия. Така този хиперреалистичен образ всъщност се оказва сложно кодиран и концептуализиран до абстрактна идея визуален конструкт. И точно това доказва кандидатът чрез своите творби, избрал тъкмо този високоинтелектуален път на изразяване в изкуството.

Не бива да се забравя, че през десетилетията фотореализмът е разнообразен в своите специфики и представените тук произведения на ст. преп. д-р Росен Тошев със сигурност представляват най-сериозните постижения в тази област от 90-те години до днес. Но носещи всички особености на времето и контекста, в които са създадени.

Текстовата разработка на ст. преп. д-р Росен Тошев в хабилитационния труд концептуално много добре обяснява визуалната част на неговото представяне. Текстовата част от 14 страници е отделена от албумната част. И правилно, защото с основание може да се каже, че чрез своите теоретизации в настоящия хабилитационен труд на различните типове фоторелизъм, кандидатът хвърля мост към собствените си артистични разработки. В този текст с голяма прецизност са описани всички цикли и отделни творби. За читателя не е оставено място за догадки и това отново е част от цялостния перфекционизъм на автора и човека Росен Тошев. Защото в неговите произведения не става въпрос за педантизъм, а по-скоро за демонстрация на прецизност при едновременна концептуалност и артистичност на визуализацията, съчетани с тънко чувство за ирония. Иронията е дълбоко въплътена в неговата образност, но същото се отнася и за тази вече спомената от мен спиритуалистичност на внушението.

В работата на ст. преп. д-р Росен Тошев личи сериозна последователност в опитите му за изясняване на основните концептуални принципи на създаване на живописния образ. Тези принципи стоят в основата на всяка визуална комуникация – това е връзката между визуалния код и човека, между обществото и изкуството. Той си поставя нелеката цел да изведе базисни принципи на визуалната композиция, черпейки от историята и съвременността на изкуството и вероятно е прав да ги търси на базата на силното внушение на класическия фигурален образ. Но вече видяхме колко измамен може да бъде в своята фотографска „веристичност“ същият

този образ. Защото този образ е сложна интелектуална сплав, и както правилно отбелязва самия кандидат: „Съчетанията от няколко визуални и кодови системи са ясно различни както в разгледаните в хабилитационния ми труд произведения, така и в редица други платна, графики и фотографии. Всичко това се дължи на разнопосочността на интересите ми свързани с изобразителните изкуства. Тази разнопосочност, наред с възможностите ми на живописец и фотограф, смятам за едно от важните и основополагащи неща в творческата ми същност и проявите свързани с нея. Всичко това носи определени положителни аспекти от една страна за мен като автор и от друга за развитието на нашето изобразително изкуство в неговата цялост. Именно това е заложено в стремежа ми да споделя своите знания и умения с моите студенти, както и с по-широката ни културна общественост. Надявам се понякога това да е успешно и взаимно полезно“.

След всичко казано е очевидно, че проектите, реализациите и теоретичните трудове на кандидата говорят за високи професионални умения, за високо владение на материята и като автор, и като дългогодишен високо ценен преподавател в НХА.

Поради всичко това, с убеденост предлагам на ст. преп. д-р Росен Тошев да бъде присъдена академичната длъжност “доцент”. Защото в неговата личност и творчество сложно се преплитат интелигентност и рационалност, теоретично и едновременно с това артистично третиране на проблематиката на съвременното изкуство в много от неговите проявления.

проф. д. изк. Свилен Стефанов

21. 08. 2022